

Norsk Ornitologisk Forening (NOF)

Sandgata 30 B
N-7012 Trondheim

Telefon: (+ 47) 73 84 16 40
Bankgiro: 4358.50.12840
Org. nr.: 970 089 748 MVA

e-post: nof@birdlife.no internett: www.birdlife.no

Landbruk- og matdepartementet

postmottak@lmd.dep.no

Klima- og miljødepartementet

postmottak@kld.dep.no

Deres ref. 20/601	Deres kontaktperson	Vår ref. 20200177	Vår kontaktperson Martin Eggen	Dato 17.06.2020
----------------------	---------------------	----------------------	-----------------------------------	--------------------

Innspill i forkant av alminnelig høring – Gjennomgang og modernisering av viltloven

Norsk Ornitologisk Forening (NOF) ble stiftet i 1957, og er en frivillig naturvernorganisasjon med hovedvekt på fugler og fuglevern. Organisasjonen er et bindeledd mellom fugleinteresserte over hele landet. Etter hvert har bevaring av fugleartene og deres leveområder blitt mer sentralt i foreningens arbeid. Gjennom kartlegging og dokumentasjon av faktiske forhold forsøker å påvirke utviklingen til fuglenes beste. Vi har rundt 11 500 medlemmer, fylkesavdelinger i alle fylker og rundt 50 lokallag.

- Viltloven må reflektere bredden i forvaltningen av viltet

Det er disse medlemmene og tillitsvalgte vi her uttaler oss på vegne av. Brukere av naturen er i dag en svært sammensatt gruppe, og de resterende paragrafene i dagens viltlov representerer ikke allmennhetens interesser på en adekvat måte. Stillhet, et mangfoldig dyre- og fugleliv og vakker natur er i dag like verdsette verdier som f.eks. jaktutbytte. Viltloven må reflektere dette. Loven fremstår nå som fragmentert og uryddig, med en rest av paragrafer som ikke er overført til andre lover eller opphørt. Paragrafene som står igjen omhandler jakt og høsting, mens mange av paragrafene som beskyttet viltet er flyttet til naturmangfoldloven.

NOF mener det er særdeles viktig at viltloven tar mål av seg å forvalte viltet på en slik måte at det kommer hele naturmangfoldet, og brukerne av naturen til gode. Lovens formålsparagraf om å beholde naturens produktivitet og artsriktighet må fortsatt være et bærende element.

- Stor nedgang i antall ville dyr

Bevisstheten og bekymringen rundt de mange naturinngrepene og synkende bestander av ville fugler og dyr er økende i hele verden. De alarmerende publikasjonene fra FN's naturpanel (IPBES) om tilstanden for verdens naturmangfold tegner et dystert bilde av fremtiden dersom vi ikke gjør store endringer i måten vi forbruker ressursene og behandler økosystemene på. Verdens bestander av fugler- og dyr er mer enn halvert på få tiår. Ekspansiv og intensiv utnyttelse av arealene, ofte til jordbruksformål og dyrehold (1/3 av jordas overflate brukes til dette) som fortrenger ville dyr og naturlig habitat, er hovedårsaken.

- Jakt kan ha omfattende negative konsekvenser

Nylig kom det en ny metastudie om effekten av jakt på verdens naturmangfold. Forskere tok for seg 163 studier om effekter jakt og fiske har på 8688 arter av rødlistede pattedyr, fugler,

reptiler, amfibier, fisker og virvelløse dyr¹. Jakt og fiske påvirker 72 prosent av de undersøkte artene, og blir sett på som en av de alvorligste truslene mot verdens naturmangfold. De største konsekvensene ser man naturlig nok i områder med stor befolkning, og der mye av jakt og fiske foregår uregulert og/eller ulovlig. Her til lands stiller dette seg noe annerledes, men jakt på rødlistede arter og bruk av blyammunisjon er eksempler på aktiviteter som er med på å utarme naturmangfoldet også i Norge. Slike negative effekter må minimeres, og viltloven må ha som hovedformål å sikre sterke og gode bestander av alt naturmangfold i tråd med naturmangfoldloven.

- 1) **Hvilke bestemmelser/ prinsipper i dagens regelverk som bør videreføres?**
- 2) **Hvilke bestemmelser som bør endres i lys av endrede behov/utfordringer**

§ 1. lovens formål:

Viltet og viltets leveområder skal forvaltes i samsvar med naturmangfoldloven og slik at naturens produktivitet og artsrikdom bevares.

Innenfor denne ramme kan viltproduksjonen høstes til gode for landbruksnæring og friluftsliv.

En moderne viltlov må ha et tilstrekkelig søkelys på den brede forvaltningen av naturen. Fredningsbestemmelsen som nå er flyttet til naturmangfoldlovens § 15 var tidligere en del av viltlovens formålparagraf. Dette må videreføres. NOFs erfaringer er at fredningsprinsippet og respekten for dyrs egenverdi og krav på beskyttelse er på retrett. Ulovlig fjerning av reir, omfattende brudd på reglene om båndtvang og omfattende anleggsarbeid i fugler og dyrs hekke- og ynglingstid er dessverre blitt vanlig. Med andre ord må beskyttelsen av ville dyr fremheves i formålparagrafen, og spesielt beskyttelse av hekke- og yngling.

Forslag til ny formulering:

Viltet og viltets leveområder skal beskyttes og forvaltes i samsvar med naturmangfoldloven og dyrevelferdsloven. All fauna inkludert deres egg, reir og bo er fredet med mindre annet følger av lov eller vedtak med hjemmel i lov. Høsting av naturen skal gjøres i samsvar med dette, og dyr og fuglers ynglings- og hekketid skal beskyttes. Slik bevares naturens produktivitet og artsrikdom.

Andre ledd foreslås strøket, da det fremstår som overflødig.

§ 2. lovens virkeområde

Med vilt menes i denne lov alle viltelevende landpattedyr og fugler, amfibier og krypdyr. Loven gjelder også i Norges økonomiske sone.

Viltet omhandler alle de nevnte artsgruppene, som sammen fungerer i et økosystem. Paragrafen må stå uendret.

¹ <https://www.dn.no/miljo/klima-og-miljo/ville-dyr/dyrevelferd/jakt-og-fiske-utgjor-storst-fare-for-ville-dyr/2-1-614060>

§ 7. forbud mot vilt i fangenskap

Ingen skal holde vilt i fangenskap med mindre annet følger av lov eller vedtak med hjemmel i lov.

Kongen kan gi forskrift om adgang til å holde vilt i fangenskap, og om oppdrett, farming og utsetting av vilt i innhegnet område. I forskriften kan det settes krav om tillatelse og særskilte håndhevingsregler for å stanse ulovlig virksomhet.

Det generelle forbudet mot hold av vilt i fangenskap må opprettholdes. Det er viktig at viltloven opprettholder et skarpt skille mellom tamme dyr (hus- og kjæledyr) og viltlevende arter. Dette for å unngå skade på naturmangfold og fremme respekt for ville dyrs velferd og egenverdi.

§ 9. jaktbare viltarter og jakttider

Kongen fastsetter hvilke arter som kan være gjenstand for jakt og innen hvilke tidsrammer jakten kan foregå.

Direktoratet fastsetter jakttiden for den enkelte art og innen hvilke områder jakten kan foregå. Det kan fastsettes ulike jakttider for de enkelte deler av landet. Jakttiden kan gjelde en bestemt tid av døgnet eller uken, og den kan settes forskjellig for jakt etter hann og hunn og etter eldre og yngre individer av vedkommende art. Direktoratet kan også fastsette kvoter for felling av vilt. Reglene om fellingstillatelse i og med hjemmel i kapittel V gjelder tilsvarende. Det bør ikke fastsettes jakttid i hekke- og yngletiden for vedkommende art.

Yngletidsfredningen må dekke hele perioden der ungenes mulighet for overlevelse er avhengig av foreldrene. Viltloven må også slå fast at jakt på rødlistede arter er uaktuelt, da dette er bestander i tilbakegang og/eller små bestander. For slike arter finnes det selvfølgelig ikke noe høstbart overskudd, og jakten utgjør en ekstra belastning.

Forslag til ny formulering siste setning:

Det skal ikke fastsettes jakttid i hekke- og yngletiden for vedkommende art, men uttak av enkeltindivider kan tillates etter forskrift. Bestander i tilbakegang produserer ikke et høstingsverdig overskudd, og skal ikke jaktes.

§ 15. felling av vilt i særlige områder

Direktoratet kan uten hensyn til regler om fredning og jakttider gi fellingstillatelse på:

- 1. Utsatt vilt i innhegnet område eller på øy.*
- 2. Sjøfugl og and til bruk til menneskeføde der dette er vanlig.*

Punkt nr. 2 må oppheves. Det er ingen grunn til å unnvike de generelle jaktbestemmelsene slik de kommer til uttrykk i den til enhver tid gjeldende forskrift. Dersom departementet innstiller på å beholde punktet, må dette forklares og grunngis godt i en ventet høring.

§ 18. (grunnlaget for minsteareal)

Ved fastsettelse av minsteareal og fellingskvote skal det tas hensyn til bestandens størrelse, artens levevilkår i det enkelte distrikt og den skade vedkommende viltart volder.

Ingen dyr i norske økosystem forvolder «skade» ved å leve slik de har utviklet seg til å gjøre fra naturens side. Denne slags formuleringer kommer fra en annen tid og representerer en utdatert og for antroposentrisk måte å betrakte verden på. Der enkeltindivider vurderes å gjøre

vesentlig økonomisk skade er det åpnet opp for uttak gjennom skadefelling i viltforskriften. Siste ledd i paragrafen må fjernes.

Forslag til ny formulering:

Ved fastsettelse av minsteareal og fellingskvote skal det tas hensyn til bestandens størrelse og artens levevilkår i det enkelte distrikt.

§ 19. human jakt

Jakt og fangst skal utøves på slik måte at viltet ikke utsettes for unødige lidelser og slik at det ikke oppstår fare for mennesker eller husdyr eller skade på eiendom.

Forslag til ny formulering:

Jakt og fangst skal utøves på slik måte at viltet ikke utsettes for unødige lidelser og slik at det ikke oppstår fare for vilt, mennesker eller husdyr eller skade på eiendom.

Her foreslår NOF at «vilt» tas inn. Det er naturlig å ta dette med, på lik linje med bl.a. husdyr, og understøtte at dette er en lov for å ivareta og forvalte vilt.

§ 20. bruk av våpen under jakt

Til felling av vilt under jakt kan bare brukes skytevåpen med ladning av krutt.

Til jakt er bruk av hagle for mer enn to skudd og helautomatisk rifle forbudt.

Paragrafens ledd en og to må opprettholdes. NOF støtter ikke at det tillates jakt med buejakt i Norge. Dette vil føre til dyrevelferdsmessige utfordringer. Lite tyder på at buejakt er like effektiv som tradisjonell jakt, og det er ingen tradisjon for denne jaktformen i Norge. En opinionsundersøkelse fra InFact (2011) viste at det er fire ganger så mange er negative til jakt med pil og bue enn de som er positive.

Denne paragrafen må slå fast at blyammunisjon ikke er tillat. Bly er et tungmetall som er giftig og akkumuleres i næringskjedene. Et stort spekter av ulike predatorer og åtselere er utsatt, siden de livnærer seg på jaktbart vilt. Hubro, jaktfalk og kongeørn er blant aktuelle utsatte fuglearter. Det har lenge vært kjent at predatorer blir blyforgiftet ved at byttedyrene de spiser inneholder blyhagl. Veterinærinstituttet, i samarbeid med Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU), har undersøkt blykonsentrasjon i lever hos 268 norske rovfugler (kongeørn, jaktfalk og havørn) innsamlet i perioden 1973-2014. Det ble påvist bly i leveren hos 95 % av rovfuglene, og ti av disse hadde et nivå forenlig med blyforgiftning. Se vedlegg for mer informasjon.

§ 21. bruk av motordrevet fremkomstmiddel under jakt

Innen en avstand av 2 kilometer fra land, herunder holmer og skjær, er det forbudt å drive jakt fra motorbåt eller annet flytende eller svevende fartøy drevet med motor. Dette gjelder likevel ikke ved ettersøk av påskutt sjøfugl i sjø når fartøyets hastighet ikke overstiger 5 knop. Jegeren har bevisbyrden for lovlig påskyting og skal snarest varsle politi og kommunen om bruk av motor under ettersøket. Fylkeskommunen kan for bestemte områder og tidsrom øke eller minske avstanden.

Departementet kan fastsette forskrifter om største tillatte hastighet under jakt fra fartøy utenfor område nevnt i annet ledd.

NOF mener det ikke skal være lov å drive med jakt fra motorisert fartøy, heller ikke ute i åpent hav. Dette er en jaktform som bærer preg av sportsjakt, og ikke matauke. Slik jakt øker også sjansen for skadeskyting.

§ 25. bruk av gift

Bruk av kjemikalier eller gift til avliving av annet vilt enn smånagere og krypdyr, er forbudt. Departementet kan i særlige tilfelle gjøre unntak fra forbudet.

Paragrafen må opprettholdes.

§ 36. allmenhetens jaktadgang

Kommunen skal arbeide for en forsvarlig utnyttelse av muligheten for småviltjakt, der dette er forenlig med § 1 i denne lov.

I større områder der allmenheten ikke har adgang til småviltjakt, skal kommunen i samråd med grunneierne søke å oppnå minnelig ordening med salg av jaktkort.

Når minnelig ordening ikke oppnås, kan departementet pålegge en eller flere grunneiere eller rettighetshavere å selge jaktkort til allmenheten der uheldige bestandsforhold kan oppstå, fordi grunneierne vedvarende har unnlatt å utnytte småviltjakten. Pålegget skal være tidsbegrenset og kan gis for maksimalt 5 år.

I pålegget kan bestemmes hvor mange jaktkort som skal selges, fordelingen av jaktkortene og hvem som skal administrere jaktkortsalget. Ved fastsettelse av kortpris skal det tas hensyn til vanlig pris i distriktet.

Inntekten av jaktkortene tilfaller rettighetshaveren. Hvis pålegget gjelder flere rettighetshavere, deles inntekten forholdsvis. Dersom rettighetshaver finner at ordningen har medført tap for ham, kan han begjære skjønn til avgjørelse av spørsmålet om erstatning.

NOF mener at denne paragrafen må endres. Jamfør også våre foreslåtte endringer til formålsparagrafen. NOF ser ingen grunn til at kommunene nå i 2020 og fremover skal ha tilrettelegging for jakt som en lovpålagt oppgave. Kommunene har mange andre og viktigere oppgaver som de sliter med å finne ressurser til å løse. På samme måte må ikke departementet ha mulighet til å overkjøre grunneiere eller kommuner som ikke ønsker å til rette legge for jakt.

I Norge finnes det svært få områder der det ikke er tillatt med jakt. Jakt tillates for eksempel i nasjonalparker og de fleste naturreservater. En slik praksis er høyst oppsiktsvekkende i en internasjonal sammenheng, der jakt vanligvis er forbudt i verneområder. Dette gir rødlistede arter (f.eks. rypene og hare) få muligheter til å gjenoppbygge bestandsnivåer som kreves for at de skal kunne gjeninnta sin funksjon og plass i økosystemet. Slike områder uten jakt vil også være gunstige for områder rundt, der jakt er tillat, da fugler vandrer ut av fødeområdet ved høye populasjoner. Dersom kommunene skal ha en aktiv rolle for å tilrettelegge for jakt må dette gjøres ved at kommunen legger til rette for overvåkning av bestandsnivå- og trender for å avgjøre om jakt er forsvarlig og ønskelig.

Mange kommuner har få midler til å ivareta beskyttelse av viltet gjennom god arealplanlegging, bestandsovervåkning og kommunale planer for truede arter. Det er opplagt

at slike oppgaver må prioriteres og det er dermed rom for omfattende omskriving av denne paragrafen.

§ 43. viltfond

Jegeravgiften og fellingsavgiften går inn i et viltfond til fremme av viltforvaltningen. Fellingsavgifter som fastsettes av kommunen, går inn i tilsvarende kommunale viltfond. Direktoratet kan gi regler om anvendelse av midlene i kommunale viltfond.

Som § 2 stadfester inkluderer viltet alle viltlevende landpattedyr og fugler, amfibier og krypdyr. Med stadig synkende fugle- og dyrebestander også her til lands, der hele 82 ulike fuglearter har kommet inn på rødlisten for fugler, er det naturlig at viltfondets midler fordeles likt mellom jaktbart vilt og andre arter. Det kan også være aktuelt å gi midler til naturrestaurering og styrking av økosystemtjenester.

Vi mener paragrafens lovtekst må sikre viltfondets funksjon for alt vilt, der truede og rødlistede arter gis prioritet.

§ 44. retten til egg og dun

Grunneieren eller bruker kan bare ta bort egg og dun fra fuglereir av slike fuglearter, til slike tider og i slike områder som departementet bestemmer.

Denne paragrafen ser dessverre ut til å ha liten praktisk betydning, og mange sanker fugleegg uten verken å være grunneier eller å ha tillatelse fra grunneier. Betydningen for naturallusholdningen er nærmest borte de fleste steder, og grunneieres interesse av å beskytte egne interesser knyttet til sjøfuglkoloniene er sterkt fallende. Det er også et omfattende problem at egg selges videre uten mulighet til å kontrollere opprinnelse og inngåtte avtaler.

Den nåværende paragrafen tar heller ikke inn over seg den økologiske kostnaden eggsanking har for både enkeltindivider og bestand. Egglegging er svært energikrevende, og en stor belastning. Hekkesesongen blir utsatt, og eggklekking sammenfaller da ofte ikke med den best mulige tiden for foreldrenes næringssøk. At man bare kan sanke egg en gang må gå klart frem av viltloven.

NOF mener retten til å sanke egg må innskrenkes slik at dette kun kan forekomme ved enkelte lokaliteter under strenge vilkår. Viltloven må også regulere videresalg, f.eks. ved at egg for videresalg skal merkes med opphav (gårds- og bruksnummer).

§ 46. jaging og lokking av vilt

Vilt må ikke jages eller lokkes bort fra andres jaktområde. Føring av vilt kan allikevel skje som ledd i et planmessig viltstell. Grunneier eller bruker kan skremme eller jage bort vilt når dette må anses nødvendig for å avverge skade eller ulempe.

Dette punktet er i strid med naturmangfoldlovens § 15, som sier at unødvendig jaging av vilt skal unngås. Ved å endre ordlyden i paragrafen bringes den på linje med viltforskriftens bestemmelser om skadefelling.

Forslag til ny formulering:

Vilt må ikke jages eller lokkes bort fra andres jaktområde. Grunneier eller bruker kan skremme eller jage bort vilt når dette må anses nødvendig for å avverge vesentlig økonomisk skade.

Setningen *Fôring av vilt kan allikevel skje som ledd i et planmessig viltstell*, foreslås tas ut. Det er vanskelig å se at dette skal være nødvendig eller ønskelig i en moderne naturforvaltning. Tilrettelegging for økte bestander av enkeltarter i et økosystem kan få konsekvenser for andre arter og biotoper, også på måter vi vanskelig kan forutse eller måle.

§ 51. skuddpremier

Skuddpremie kan bare fastsettes for viltarter som har jakttid og som gjør skade. Fastsettelse av skuddpremie trenger godkjennelse av fylkeskommunen eller den fylkeskommunen i samråd med direktoratet gir fullmakt.

Vi mener at adgangen til å opprette skuddpremier på naturlig forekommende norske arter ikke hører hjemme i dagens naturforvaltning. Viltlovens paragraf 51 må oppheves og vi må få et forbud mot å opprette skuddpremier på arter hjemmehørende i Norge.

Skuddpremier bidrar bare til ubegrunnet hat mot kråkefugl og andre aktuelle arter, og er en ordning som misbrukes jevnlig. Folk flest kan forledes til å tro at det faktisk er bruk for skuddpremieordninger siden det er hjemlet i loven. Gamle dagers naturalhushold med høsting fra naturen som en viktig del av livsgrunnlaget, kombinert med uvitenhet om predatorenes rolle og funksjon, ga i sin tid grunnlaget for skuddpremietenkningen. Skuddpremier representerer et gammeldags og utdatert natursyn, og er et gufs fra fortiden. I dag har vi som samfunn et helt annet kunnskapsnivå. Ingen naturlig forekommende arter er lenger «skadegjørere» i norske fjell og skoger. Det er ikke sånn et økosystem fungerer.

Vi viser til vedlagte brev der vi krever ordningen avviklet.

3) Om det er behov for regulering av områder som i dag ikke er lovregulert

Det er behov for at viltloven inneholder klare presiseringer og avgrensninger.

- Si nei til vårjakt

Vi merker oss også at enkelte ønsker å åpne for jakt om våren. NOF har i en årrekke vært negativ til ordningen med vårjakt på ender i Kautokeino kommune i Finnmark. Vårjakt på fugl er generelt ansett som uakseptabelt av naturforvaltere og miljøvernorganisasjoner både i Norge og internasjonalt. Slik vårjakt har derfor gradvis blitt forbudt de fleste steder på den nordlige halvkule, selv om noen unntak fortsatt finnes.

Ved vårjakt høster man ikke av noe «overskudd» av individer i bestanden av en art, men direkte på produksjonsfuglene. Et «overskudd» er et rent høstfenomen før en naturlig vinterdødelighet reduserer bestanden. Vårjakt er slik sett den jaktformen som har størst fare for å gi negative utslag i bestanden for de artene det jaktes på. I den forbindelse har norske naturforvaltningsmyndigheter i en årrekke arbeidet aktivt for å få slutt på vårjakt på andefugler i Russland. Det ville vært en fallitterklæring om norske myndigheter skulle tillate vårjakt på for eksempel grågås, som også vil føre til forstyrrelser i hekke- og yngletiden til de fleste fugler og dyr.

- Stans utsettingen av individer fra oppdrett til jakt- og hundretreningsformål

Den nye viltforskriften forbyr oppdrett til jaktformål av alle ville dyr som hører til i naturen. Da blir det ulogisk å tillate utsetting av fremmede organismer gjennom *forskrift om fremmede organismer*. Viltloven må hegne om norsk jaktradisjon, som tilsier at vi jakter og høster av

naturlige bestander basert på det økosystemene selv produserer. Dette var også argumentasjon som ble brukt da man vedtok å ikke sette ut stokkender til jaktformål.

Viltloven må ha inneholde et klart punkt som slår fast at man ikke skal sette ut dyr for jakt eller hundetrening. Slike aktiviteter er det også knyttet dyrevelferdsproblematikk til.

- Beskytt fredningsprinsippet

Fredningsprinsippet står sterkt i norsk naturforvaltning, og må videreføres. At alt vilt i utgangspunktet er fredet, dersom det ikke unntak er fastsatt i forskrift eller lignende, må fortsatt være et bærende prinsipp. Viltlovens generelle fredningsprinsipp, og prinsippet om at viltartene i størst mulig utstrekning skal være fredet i yngletiden, er en ordning som har tjent oss godt. Fredningsprinsippet var grunnlaget i viltlovens § 3, og i Ot.prp. nr. 54 (1992-93) ble prinsippet om yngletidsfredning sterkt understreket.

- Viltloven må ha en klar hjemmel for å forby jakt i verneområder, både eksisterende og fremtidige. E argumentasjon under kommentarene til § 36.

4) Om det er behov for bedre samordning av bestemmelser i viltloven opp mot annet lovverk, eventuelt behov for flytting av bestemmelser til annet lovverk

Det er behov for samkjøring med naturmangfoldloven, dyrevelferdsloven og Bernkonvensjonen, slik at viltloven understreker og forsterker disse lovverkene og konvensjonsteksten, og bringes på linje med dem. På en slik måte understrekes det også at viltloven er for å beskytte og forsterke viltets rettigheter og ivaretagelse. Noen formuleringer kan samkjøres med de to nevnte lovverkene og viltforskriften, slik vi har visst gjennom å svare på spørsmål 1 og 2.

Videre lesning

[Høringssvar fra Norsk Ornitologisk Forening \(NOF\) på forslag til forskrift om tilskudd til tiltak for å gi barn og unge økt forståelse for bruk av utmarksressursene](#)

[Behold forvaltningen av jaktbare viltarter under Klima- og miljødepartementet](#)

[Høringssvar på forslag til ny forskrift om jakt- og fangsttider samt sanking av egg og dun 2017-2022](#)

[Forespørsel til regjeringen om utfasing av blyammunisjon ved all form for jakt](#)

Vedlegg

Viltlovens § 51 om skuddpremier må oppheves

For Norsk Ornitologisk Forening

Kjetil Aa. Solbakken

Kjetil Aa. Solbakken, generalsekretær

KOPI:
Miljødirektoratet